ئەركەكانی بزووتنەوەی ژنانی كرێكار لە كۆماری سۆڤێتیدا

لینین

ئەم وتارە بۆ یەكەم جار لە چوارەمین كۆنفرانسی ژنانی كرێكاری غەیرە حیزبیی شاری مۆسكۆ, لە 23 ئەیلولی ساڵی 1919 خوێندرایەوە (1)

هاوڕێیان, خۆشحاڵم كە بەخێرهاتنی كۆنفرانسی ژنانی كرێكار ئەكەم. ڕێگە بە خۆم ئەدەم كە نەچمە سەر مەسەلە و بابەتگەلێك كە هەنووكە مێشكی هەر ژنێكی كرێكار و هەر كەسێكی وشیاری نێو جەماوەری زەحمەتكێشی داگیر كردووە. ئەوانە گرنگترین مەسەلەكانن, ئەویش مەسەلەی نان و هەلومەرجی جەنگە. من لە ڕاپۆرتی كۆبوونەوەكانتانەوە كە لە ڕۆژنامەكاندایە, ئاگاداری ئەوە هەم كە, ئەم مەسەلانە لە لایەن هاوڕێ ترۆتسكی_ ئەوەندەی بە مەسەلەی جەنگەوە پەیوەستە_ و هاوڕێیان یاكوڤلیڤا و سڤیدرسكی_ ئەوەندەی بە مەسەلەی نانەوە پەیوەستە_ بە شێوەیەكی تێروتەسەل خراونەتە ڕوو. لەبەر ئەوە, بە داوای لێبوردنەوە, من ناچمە سەرباسی ئەو دوو مەسەلەیە.

ئەمەوێ چەند وشەیەكتان سەبارەت بەو ئەركە گشتییانە پێشكەش بكەم كە لە كۆماری سۆڤێتیدا, ڕووبەڕووی بزووتنەوەی ژنانی كرێكار ئەبنەوە. چ ئەو ئەركانەی كە بە شێوەیەكی گشتی, پەیوەستە بە گوێزانەوە بۆ سۆسیالیزم, چ ئەوانەی ئەركی دەسبەجێن و لە پلەی یەكەم دان.

هاوڕێیان! مەسەلەی باری ژنان هەر لە دەسپێكەوە لە لایەن دەسەڵاتی سۆڤێتییەوە هێنراوەتە گۆڕ. ئەوە بە خەیاڵمدا دێت كە هەر دەوڵەتێكی كرێكاریی, لە ڕەوتی تێپەڕینیدا بۆ سۆسیالیزم ڕووبەڕووی ئەركێكی دوانەیی ئەبێتەوە. بەشی یەكەمی ئەم ئەركە تا ڕادەیەك سادە و ئاسانە, كە پەیوەستە بەو یاسا كۆنانەی ژنی لە جێوڕێیەكی نابەرابەر لەگەڵ پیاواندا داناوە.

هەر لە مێژەوە, نوێنەرانی گشت بزاڤە ڕزگارییەخشەكان لە ئەورووپای خۆرئاوا, نەك لە دەیان ساڵەوەیە, بەڵكوو لە سەدان ساڵەوەیە, خواستی هەڵوەشاندنەوەی ئەم یاسا پەرتوكاوانە و بەرابەری ژن و پیاویان لە یاسادا تەرح كردووە, بەڵام هیچ كام لە دەوڵەتە دێموكراتیكە ئەورووپاییەكان و هیچ كام لە دەوڵەتە كۆمارییە پێشكەوتووەكان نەیانتوانیوە پیادەی بكەن, چونكە تا ئەو دەمەی سەرمایەداری لە ئارادابێت, تا ئەو دەمەی خاوەنداریێتی تایبەتی بۆ زەوییزار و كارخانەكان لە ئارادابێت, تا ئەو دەمەی دەسەڵاتی سەرمایە لە ئارادا بێت, پیاوان خاوەن ئیمتییاز ئەبن. لە ڕوسیادا, پیادەكردنی ئەوانە لە توانادا بوو, چونكە ڕێك لەبەر ئەوەی, لە 25ی ئۆكتۆبەری 1917دا دەسەڵاتی كرێكاریی دامەزرا. هەر زۆر لە سەرەتاوە, دەسەڵاتی سۆڤێتی, بە مەبەستی جێگیركردنی دەسەڵاتی زەحمەتكێشان, واتە دژایەتیكردنی هەر چەشنە وەبەرهێنانێك, هاتۆتەكایەوە. دەسەڵاتی سۆڤێتی, لەنێوبردنی هەر جۆرە تواناییەك بۆ وەبەرهێنانی زەحمەتكێشان لە لایەن دەرەبەگ و سەرمایەدارانەوە و لەنێوبردنی باڵادەستیی سەرمایە, بە ئەركی سەرشانی خۆی دەزانێ. دەسەڵاتی سۆڤێتی تێكۆشاوە بۆ ئەوەی

زەحمەتکێشان بتوانن زیندەگی خۆیان بە بێ خاوەنداریێتی تایبەتیی زەوی, بە بێ خاوەنداریێتی تایبەتیی کارگا و کارخانەکان, بنیات بنێن. ئەو خاوەنداریێتییە تایبەتییەی کە لە هەموو شوێنێك, لە گشت دنیا, تەنانەت لەو جێگایەی کە ئازادی سیاسی کامڵیش لە ئارادایە, تەنانەت لە دیموکراتیترین کۆمارەکاندا, هەژاری و کۆیلایەتی کرێگرتە و بەسەر ژنانیشەوە کۆیلایەتی دوولایەنە دەسە پێنێ.

دەسەڵاتی سۆڤیێتی, یانی دەسەڵاتی زەحمەتکێشان, هەر لە یەکەمین مانگەکانی دەستبەکاربوونییەوە, شۆڕشێکی یەکلاکەرەوەی تا ئەوپەڕی, لە یاساکانی لەمەڕ ژنانەوە بەرپاکرد. تێکڕای ئەو یاسایانەی کە ملکەچیی بەسەر ژناندا ئەسەپێنن, داری بەسەر بەردییەوە نەما. من بە دیاریکراوی مەبەستم لە یاساگەلێکە کە لە جێگەورێگەی لاوازتری ژنان, بە خراپ کەڵك وەردەگرێ و نابەرابەری بەسەردا ئەسەپێنێ, بەڵکوو هەندێك جار حاڵەتی زەلیلیشی بەسەردا ئەسەپێنێ, واتە ئەو یاسایانەی کە پەیوەستە بە تەڵاق, بە منداڵانێك کە لە دەرەوەی ژن و شوویی (منداڵانی ناشەرعی) درووست ئەبن, بە مافی ئەو ژنانەی کە سکاڵایان لە باوکی منداڵەکانیان هەیە, بۆ دابینکردنی خەرجی منداڵەکانیان.

ئێمە ئەمڕۆ ئەتوانین بە شانازییەوە, بە بێ هیچ زێدەگوتنێکەوە بڵێین کە, جگە لە ڕووسیای سۆڤیێتی هیچ وڵاتێکی دیکە نییە کە تیایدا ژنان لە یەکسانی تەواو بەهرەمەند بن و ژنان بەهۆی سوکایەتی, کە بە تایبەت لە ژیانی ڕۆژانەی خانەوادەییدا هەستی پێ ئەکرێت, نەناڵێنێ. ئەمە یەکێکە لە یەکەمین و لە گرنگترین ئەرکەکانمان.

ئەگەر هەلێکتان بۆ هەڵکەوێت کە لەگەڵ ئەو حیزبانەی وا دوژمنی بۆلشەویکەکانن, هەڵسوکەوت بکەن, ئەگەر ئەو ڕۆژنامانەی کە بە زبانی ڕووسی, لەو ناوچانەی کە کولتشاك (2) یان دینیکین (3) داگیریان کردوون دەرئەچن, بکەونە بەردەستتان, یان ئەگەر بە ڕێکەوت لەگەڵ کەسانێکیدا, کە لەگەڵ تێڕوانینی ئەو ڕۆژنامانەدان, کەوتنە قسەوە, ئەشێت زۆر جار ئەو تۆمەتەیان لێوە ببیستن کە دەسەڵاتی سۆڤیێتی دیموکراسی پێشێل کردووە.

ئێمە, نوێنەرانی دەسەڵاتی سۆڤیێتی, کۆمۆنیستە بۆلشەویکەکان و پشتیوانانی دەسەڵاتی سۆڤیێتی, هەمیشە بە پێشێلکاری دیموکراسی تۆمەتبار ئەکرێین, بەڵگەشیان بۆ ئەمە, وەبیرهێنانەوەی ئەو ڕاستییەیە کە دەسەڵاتی سۆڤیێتی, ئەنجومەنی دامەزرێنەران (مجلس مؤسسان, الجمعیة التاسیسیة)ی هەڵوەشاندووە (4). ئێمەش هەروەکوو باوە,ئەم تۆمەتە, بەم جۆرە وەڵام ئەدەینەوە کە: ئەو دیموکراسییە و ئەو ئەنجومەنی دامەزراندنە لە وەختێکدا پەیدا بوون کە خاوەنداریێتی تایبەتی بۆ زەوییوزار لە ئارادابوو, ئەو دەمەی کە یەکسانی لە نێوان خەڵکیدا نەبووە, ئەو دەمەی کە ئەگەر کەسێك خاوەنی سەرمایە بوویێت سەردار و ئەوانی تریش بۆ ئەو کاریان کردووە و کۆیلەی کرێگرتە بوونە_ ئەم جۆرە دیموکراسییە لە ڕوانگەی ئێمەوە هیچ جۆرە بەهایەکی نییە. دیموکراسییەکی ئاڵەو جۆرە, کۆیلایەتی, تەنانەت لە پێشڕەوترین وڵاتانیشدا, پەردەپۆش ئەکات. ئێمە سۆسیالیستەکان تا ئەو جێگایە پشتیوانی لە دیموکراسی ئەکەین, کە وەزعی زەحمەتکیشان و چەوساوەکان سوك بکات. سۆسیالیزم, تێکۆشان لە

دژی هەر چەشنە وەبەرهێنانێکی مرۆڤ لە لایەن مرۆڤەوە لە تەواوی جیهاندا, بە ئەرکی خۆی دەزانیٚ. بەلای ئێمەوە, دێمۆکراسییەکی لەو جۆرە کە لە خزمەتی وەبەرهێنراوان و ستەملێکراواندا بێت, بەهایەکی ڕاستەقینەی هەیە. ئەگەر ئەو کەسانەی کە کار ناکەن, لە مافی هەڵبژاردن مەحروم کران, ئەوا ئەوە بە فیعلی, یەکسانی ڕاستەقینەی نێوان خەڵکە. ئەوەی کار نەکات, ئەبێت نەخوات.

ئێمەلە وەلامی ئەم تۆمەتانەدا ئەڵێین کە, پێویستە ئەو مەسەلەیە بەم شێوەیە بخرێتە ڕوو: بە چ شێوەیەك دێمۆکراسی, لەم وڵات یان ئەو وڵات, پیادە ئەکرێت؟ ئێمە لە گشت کۆمارە دێموکراتەکاندا ئەبینین کە یەکسانی ڕاگەیەنراوە, بەڵام لە یاسا مەدەنییەکان و لە یاساکانی مافی ژناندا, کە پەیوەستە بە جێگاوڕێگای ژن لە خێزان و پەیوەستە بە تەلاقەوە, نایەکسانی و سوکایەتی ئەبینین. ئێمە ئەڵێین ئەمە پێشێلکردنی دێمۆکراسییە, بە تایبەت لە بەرانبەر ستەملێکراواندا. دەسەلاتی سۆڤێتی, زیاتر لە هەر یەکێك لە پێشکەوتوترین وڵاتانی دیکە, دێمۆکراسی بەجێگەیاندووە, چونکە لە یاساکانیدا, هیچ شوێنەوارێك لە نایەکسانی ژنان نەماوەتەوە. من دووبارەی ئەکەمەوە کە, هیچ دەوڵەتێکی دیکە و هیچ (ئەنجومەن) یاسادانەرێکی دیکە, نیوەی ئەوەی کە دەسەلاتی سۆڤێتی لە مانگەکانی یەکەمی دەستبەکاربوونیدا بۆ ژنانی کردووە, ئەنجامی نەداوە.

هەڵبەت, یاسا بە تەنها بەس نییە, هەروەها بۆ ئێمە بە هیچ جۆرێك, پەسەندکراوەکان (مرسوم) بە تەنها بەس نین. بەڵام لە بواری یاسادا, هەر شتێك بۆ بەرابەری ژنان لەگەڵ پیاوان لە ئێمە دەخوازێت, کردومانە و مافی

خۆمانە شانازییان پێوە بکەین. باری ژنان لە ڕوسیای سۆڤێتی بە بەراورد لەگەڵ پێشکەوتوترین وڵاتاندا, نموونەییە. بەڵام ئێمە بە خۆمان ئەڵێین کە ئەمە بێگومان, تەنها دەسپێکی کارە.

ژنان بەهۆی سەرقاڵییان بە کاری ناوماڵەوە, هێشتا هەر بەستراوەن. بۆ ڕزگاریی یەکجارەکی ژنان و بەرابەریی ڕاستەقینەیان لەگەڵ پیاوان, پێویستە ماڵداری سۆسیالیزە (اقتصاد اجتماعي عام) بکرێتەوە و ژنان لە کاری بەرهەمهێنەری گشتیدا بەشداری بکەن. ئەوسا جێگەوڕێگەی ژنان وەك هی پیاوانی لیٚ دێت. هەڵبەت ئێمە لێرەدا مەبەستمان لە یەکسانی, بارهێنانی کار (انتاجية العمل), ڕادەی کار, ماوەی کار و هەلومەرجی کار...هتد. نییە, بەڵکوو مەبەست ئەوەیە کە ژنان بە پێچەوانەی پیاوانەوە, بەهۆی جێگاوڕێگای ئابوورییانەوە نەچەوسێنەوە. ئێوە هەموو ئەوە دەزانن, تەنانەت لەو کاتەیدا کە ژنان مافی تەواو و کامڵیشیان هەیە, هەر ژێردەست و بەستراوەن, چونکە تەواوی کاری نێوماڵیان لە ئەستۆ گرتووە. ئەم ماڵدارییەش, لە زۆربەی کاتدا, بێبەرهەمترین کار, بێڕەحمانەترین و سەخترین کارێکە کە ژنێك ئەنجامی ئەدات. ئەم کارە لە ڕادەبەدەر پوچ و بچوکە و هیچ شتێکی وای تێدا نییە کە کۆمەك بە پێشخستنی ژن بکات.

ئێمە ئەمانەویٚ بە پێداگرتن لەسەر ئایدیاڵی سۆسیالیستی, بۆ جێبەجێکردنی کامڵی سۆسیالیزم خەبات بکەین, لێرەدا بوارێکی زۆر گەورەی کار بۆ ژنان ئەکرێتەوە. ئێمە هەنووکە بە جیدیی ئامادەی زەمینەخۆشکردنین

بۆ بنیاتنانی سۆسیالیزم, بەڵام بنیاتنانی سۆسیالیزم تەنها ئەو دەمە دەستپێیئەکات کە یەکسانی تەواوەتی مافی ژنانمان بەدەستهێنا و لەگەڵ ژنانێك کە لەو کارە پوچ و بێبایەخ و بێبەرهەمە ڕزگاریان بووە, کارێکی نوێ لە ئەستۆ بگرین. ئەم کارە نوێیە ساڵەهای ساڵی گەرەکە.

هەروەها ئەم کارە ناکرێت بەرئەنجامی خێرای لێ دەرکەوێ و کاریگەریی بریسکەداری هەبێت.

ئێمە دامەزراوەی نموونەیی, واتە, چێشتخانە و دایەنگەگەلێك دائەمەزرێنین کە ژنان لە ماڵداری ڕزگار بکات. لێرەدا, کاری ڕێکخستنی ئەم دامەزراوانە بە شێوەیەکی گشتی لە ئەستۆی خودی ژناندایە. پێویستە پێ لەوە بنێین کە, نموونەی ئەو دامەزراوانەی کۆمەك بە ژنان ئەکەن, بۆ دەربازبوونیان لە کۆیلایەتی ماڵ, یەکجار کەمن. ژمارەیان کەمە, بارودۆخێکیش کە ئێستا ڕوبەڕووی کۆماری سۆڤێتی بۆتەوە_ واتە بارودۆخی جەنگ و خۆراك, کە هاوڕێیان بە درێژی قسەیان لەسەر کرد_ کۆسپن لە ڕێگای ئەم کارەماندا. بەڵام لەگەڵ ئەوانەشدا پێویستە بڵێین, ئەو دامەزراوانەی کە ژنان لە دۆخی کۆیلەی ماڵداری دەرئەهێنێ, هەرکاتێك بچوکترین توانایيەك هاتەدەست, دەرئەکەوون.

ئێمە ئەڵێین, ڕزگاریی کرێکاران ئەبێ لە لایەن خودی کرێکارانەوە بە ئەنجام بگات , ڕێك بە هەمان شێوە, ڕزگاریی ژنانی کرێکاریش ئەبێ لە لایەن خودی ژنان خۆیانەوە بە ئەنجام بگات. ژنانی کرێکار ئەبێ خۆیان چاودێری پەرەسەندنی ئەو دامەزراوانە بن, ئەم چالاکییە ئاڵوگۆڕێکی

گشتلایەنە لە دۆخی پێشووی ژنان کە لە ژێر سایەی کۆمەڵگەی سەرمایەداریدا بوو, پێکئەهێنێ.

لەژێر سایەی کۆمەڵگەی پێشووی سەرمایەداریدا, کاری سیاسی, پێویستی بە پەروەردەی تایبەتی هەبوو, هەربۆیە بەشداری ژنان لە سیاسەتدا, تەنانەت لە پێشکەوتووترین و ئازادترین وڵاتانی سەرمایەداریدا, بەشدارییەکی کەم و پوچ بوو. ئەرکی ئێمەیە کە, سیاسەت لە بەردەستی هەر کرێکارێکی ژندا دابنێین. لەو کاتەوەی کە خاوەندارێتی تایبەتی زەوی و کارخانەکان هەڵوەشاونەتەوە و دەسەڵاتی ملکداران و سەرمایەداران سەرنگوون کراوون, ئەرکەکانی سیاسەت بۆ زەحمەتکێشان و ژنانی کارگەر سادە, ڕۆشن و شیاوی تێگەییشتنە. لە کۆمەڵگای سەرمایەداریدا ژنان, بە جۆرێك لە مافەکانیان بێبەشن کە بەشداریکردنیان لە سیاسەت بە بەراورد لەگەڵ پیاوان شتێکی هیچە. بۆئەوەی ئەم هەلومەرجە بگۆڕێت, پێویستە دەسەڵاتی زەحمەتکێشان دابمەزرێ, ئەو دەمە ئەرکە بنچینەییەکان لە مەیدانی سیاسەتدا دروست ئەبن, کە ڕاستەوخۆ کاریگەریی لەسەر چارەنووسی زەحمەتکێشان دائەنێ.

لێرەدا بەشداری ژنانی کرێکار_ نەك بە تەنها ئەندامانی وشیاری حیزب, بەڵکە ژنانی غەیرە حیزبی و کەسانێکیش کە کەمترین ئاگایی سیاسییان هەیە, پێویستە. لێرەدا دەسەڵاتی سۆڤێتی بوارێکی فراوان بۆ چالاکی, لەبەردەم ژنانی کرێکاردا ئەکاتەوە.

ئێمە سەردەمێك, کێشەی گەورەمان لە تێکۆشان لە دژی هێزگەلی دوژمنی ڕوسیای سۆڤێتی, کە هێرشیان ئەکردە سەر, هەبوو. ئەوە بۆ ئێمە سەخت بوو کە, لە یەك کاتدا, لە لایەك لە مەیدانی جەنگ لە دژی ئەو هێزانەی کە

هێرش بۆسەر دەسەڵاتی زەحمەتکێشان ئەهێنن, لە لایەکی دی لە مەیدانی مەوادی خۆراکی لە دژی سەوداگەران (المضاربین) تێبکۆشین, چونکە ژمارەی ئەو زەحمەتکێشانەی کە لە ناخی دڵەوە, بە هێزی کاری خۆیان, بۆ کۆمەکی ئێمە دێن, کەم بوون. لێرەدا بۆ دەسەڵاتی سۆڤیێتی, هیچ شتێك بە ئەندازەی کۆمەکی جەماوەری ژنانی کرێکاری ناحیزبی بە نرخ نییە. ئەوان ڕەنگە ئەوە بزانن کە, لە کۆمەڵگەی کۆنی بۆرژوازیدا, بەشداریکردن لە سیاسەت, پێویستی بە فێرکارییەکی ئاڵۆز هەبوو, کە ژنان دەستیان پێی ڕانەدەگەییشت. بەڵام ئەرکی سەرەکی سەر ئەستۆی کۆماری سۆڤیێتی لە زەمینەی سیاسیدا, تێکۆشانە لە دژی دەرەبەگ و سەرمایەداران, تێکۆشانە بۆ نەهێشتنی وەبەرهێنان. بەم پێیە, لە کۆماری سۆڤیێتییدا, بوار بۆ ژنانی کرێکار ئاوەڵایە, تاوەکوو چالاکی سیاسی ئەنجام بدەن, کە ئەویش بەکاربردنی توانای ڕێکخراوەیی خۆیانە بۆ کۆمەککردنی کرێکارانی پیاو.

ئێمە تەنها پێویستمان بە کاری ڕێکخستنی ملیۆنەهای خەڵك نیە و بەس, بەڵکوو پێویستمان بە کاری ڕێکخستن لە بچووکترین ئاستیدا, کە بۆ ژنان هەلی کارکردن ئەڕەخسێنێ, هەیە. ژنان لە هەلومەرجی جەنگیشدا دەتوانن کار بکەن, کاتێك مەبەست لەوە کۆمەککردنی سوپا و هاندان لە نێو سوپادا بێت. ژنان ئەبێت ڕۆڵی چالاك لە سەرجەم ئەمانەدا بگێڕن, تا سوپای سور ببینن, بایەخیان پێ ئەدرێ و بەتەنگیانەوەن. هەروەها ژنان دەتوانن لە بواری دابەشکردنی خۆراك و چاککردنی خواردنی جەماوەریی, لە

پەرەپێدانی چێشتخانە, هەروەکوو چۆن ئێستا لە پێترۆگراد بە فراوانی دامەزراوون کار بکەن.

لە مەیدانگەلێکی ئاوەهادایە کە, هەڵسوڕانی ژنانی کرێکار, گەورەترین بایەخی ڕێکخراوەیی بەدەستئەهێنێ. هەروەها, بەشداری ژنان لە ڕێکخستن و بەڕێوەبردنی مەزرا گەورە ئەزمونگەرییەکان پێویستە, تاوەکوو ئەم کارە بۆ چەند کەسێك نەبێت. ئەمە شتێکە, بە بێ بەشداری ژمارەیەکی بەرفراوانی ژنانی کرێکار, ناکرێت جێبەجێ بکرێت. ژنانی کرێکار, لە مەیدانی چاودێریکردنی دابەشکردنی خۆراك و ئامادەکردنی بە شێوەیەکی ساناتر, زۆر بە سود ئەبن. ئەم کارە بە تەواویی لە توانای ژنانی کرێکاری ناحیزبیدایە, لە کاتێکدا بە ئەنجامگەیاندنی ئەم کارە, زیاتر لە هەر شتێکی دی, کۆمەڵگای سۆسیالیستی تۆکمە ئەکات.

دەسەڵاتی سۆڤیێتی کە خاوەندارێتی تایبەتی زەوی و نزیك بە تەواوی خاوەندارێتی کارگا و کارخانەکانی هەڵوەشاندەوە, هەوڵ ئەدات کە تێکڕای زەحمەتکێشان, نەك بەتەنها هەر حیزبییەکان بەڵکوو ناحیزبییەکانیش, نەك بە تەنها هەر پیاوان بەڵکوو ژنانیش, لەو بونیادە ئابوورییەدا بەشداری بکەن. کارێك کە دەسەڵاتی سۆڤیێتی دەستی پێی داوە, تەنها ئەو دەمە دەچێتە بەر, کە لە جیاتی سەدەها کەس ملیۆنەها و ملیۆنەها لە ژنان لە سەرتاسەری ڕوسیادا هاوبەشی تێدا بکەن. ئێمە دڵنیاین کە ئەو دەمە, مەسەلەی بنیاتنانی سۆسیالیزم دەچەسپێت. ئەو کاتە زەحمەتکێشان نیشانی ئەدەن کە, ئەوان بە بێ کۆمەکی فیۆداڵ و سەرمایەداران ئەتوانن

بژین و ئابوری بەڕێوەبەرن (ولآت بەڕێوەبەرن/ و. کوردی). ئەو کاتە, بینای سۆسیالیستی لە روسیادا لەسەر پایەیەکی وا تۆکمە دائەمەزرێت کە, هیچ دوژمنێکی دەرەکی لە تێکرای ولآتان و هیچ دوژمنێك لە ناوەوەی روسیادا, مەترسییەك بۆ کۆماری سۆڤێتی پێکناهێنن.

تێبینییەکان

(1) ئەم وتارە بۆ یەکەم جار لە ژمارە "213"ی رۆژنامەی "پراڤدا", لە 25 سێپتەمبەری ساڵی 1919 بە چاپ گەیشتووە.

(2) کولتشاك ا. ف. (1873– 1920) ئەمیراڵ (سوپاسالاری دەریایی)یکی تزاری, پاشایەتی بوو. سەرکردایەتی شۆڕشی چەواشەی لە ئۆراڵ و سیبیریا ئەکرد و بە پشتیوانی هاوپەیمانان, بانگەشەی "فەرمانڕەوای باڵا"ی روسیای بۆ خۆی ئەکرد. لە ساڵی 1919, سوپای سور هێزە چەکدارەکانی کولتشاك و هێزە یاریدەرەکانی واتە, هێزی ئینگلیزەکان, فەرەنسییەکان, ئەمریکییەکان و ژاپۆنەکان, تێکشکاند.

(3) دینیکین ا. ای. (1872– 1947) ژەنەراڵێکی تزاری, پاشایەتی بوو. لە ساڵی 1919, بە کۆمەکی هاوپەیمانان, دیکتاتۆرییەکی

سەربازی بۆرژوا_ فیۆداڵی لە باشوری روسیا و لە ئۆکرانیا دامەزراند.

(4) ئەنجومەنی دامەزرێنەران, لە لایەن حکومەتی سۆڤێتییەوە, لە 5ی کانونی دووەم (یانوەر)ی 1918 لە پێترۆگراد هاتە گرێدان. هەڵبژاردن بۆ ئەنجومەنی دامەزرێنەران, بەپێی ئەو لیستانە بوو کە بەر لە شۆڕشی سۆسیالیستی ئۆکتۆبەر دانرابوون. پێکهاتەی ئەنجومەنی دامەزرێنەران رەنگدانەوەی رێژەی نێوان هێزەکان, لەو سەردەمەی کە دەسەڵآت بە دەستی مۆنشەویکەکان, سۆسیال_شۆڕشگێڕەکان و کادێتەکانەوە بوو. قەڵشتێکی گەورە لە نێوان خواستی زۆربەی هەرە زۆری خەڵك, کە لە پاڵ دەسەڵاتی سۆڤێتیدا بوون, لەگەڵ سیاسەتێك کە زۆربەی سۆسیال_شۆڕشگێڕەکان, مۆنشەویکەکان و کادێتەکان لە ئەنجومەنی دامەزرێنەراندا گرتبوویانە بەر, کە گوزارشتی لە بەرژەوەندیی بۆرژوا و دەرەبەگەکان ئەکرد, لە ئارادابوو. ئەنجومەنی دامەزرێنەران, ڕازی نەبوو باسی "ڕاگەیاندنی مافەکانی خەڵکی زەحمەتکێش و چەوساوە", کە لە لایەن بۆڵشەویکەکانەوە پێشکەش کرا, بکات و ڕازی نەبوو لایەنگریی لە بڕیاری کۆنگرەی دووەمی شوراکان سەبارەت بە ئاشتی و زەوی و گواستنەوەی دەسەڵآت بۆ شوراکان بکات. لە دوای ئەوەی کە بۆڵشەویکەکان هەڵوێستی خۆیانیان ڕاگەیاند, ئەوانەی لە ئەنجومەنی دامەزرێنەراندا دوژمنایەتی خۆیانیان بە ئاشکرا لە دژی بەرژەوەندییە واقیعییەکانی زەحمەتکێشان پیشان دا, چوونە دەرەوە. لە 6

(19)ی كانونی دووەمی ساڵی 1918دا, ئەنجومەنی دامەزرێنەران, بە فەرمانی كۆمیتەی جێبەجێكردنی ناوەندیی سەرتاسەری ڕوسیا, هەڵوەشایەوە.

*

سەرچاوە:

_ ماهي سلطة السوفييت؟ لينين, دار التقدم, موسكو, 1970
(بصدد مهام الحركة العمالية النسائية في الجمهورية السوفييتية)
_ وظائف جنبش زنان كارگر در جمهوری شوروی, لنين,
www.marxists.org/farsi/archive/lenin/works/1919/vazayefe-zanan.pdf

*

وەرگێڕانی:

سالار ڕەشید

17. 06. 2005